

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvu Ljubljana.

Za pise, v oceni poštne knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo: Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo

Vse pošiljke je pošiljati v eno

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno.
Povsemna številka po K 2 —

Za reklamne novice, pojasnila, poslane, razpise, služb je plačati po 1 K za vsako petil-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 50 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznaki je plačati od sto-stolne petil-vrste, če se tiska enkrat 2 K — vin.
dvakrat 1 — 50
za nadaljnja izvršenja od petil-vrste po 60 vin.
Oznaki sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebej plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, VII., Celovška cesta 33 I

Poštne čekovni urad št. 11.197.

Reklame tje so proste poštne

Od besed do dejani.

Kdo ni čital svoječasno v »Kmetijskem listu« obhajenega poziva »Učiteljski« ter misli in želi, ki jih je temu pozivu dodal v 14. številki »Učit. Tovariša« višji šolski nadzornik E. Gangl pod naslovom »Prave besede o pravem času!« Komu se takrat niso vsilila vprašanja: Ali je res tako? Ali smo res mrtvi za narod? Ali res ne storimo ničesar, kar bi dvignilo naš rod kulturno, gospodarsko in politično?

Živimo v najtežjih in najresnejših časih, ki jih mora narod preživljati. Ni nič čudnega, če narod koleha in ne ve, česa naj se oprime; čudno in nerazumljivo bi le bilo, če bi mi v teh časih ne klicali drug drugega, da mu hitimo na pomoč.

Ceravno bi moralo časopisje opozarjati in vzpodbujati k narodnemu delu vse sloje, ki so po svoji izobrazbi zmožni, da stopajo pred narodom, vendar ni neprimerno, da se obrača predvsem na učiteljstvo. Saj v mnogih krajih razum učitelja ni drugega, vedno pa je učitelj tisti, ki je zrastle iz naroda, dela le zani in živi neposredno z njim.

Kazumljive so nam trditve: kakoršni učitelji, tak narod, ali? Uspehi naroda so uspehi njihovih učiteljev. Da se bo pa naš narod vedno ponašal z nami, ali obratno, da bomo mi vedno s ponosom kazali nani, je treba, da pričnemo vsi z narodnim prosvetnim delom.

To delo je dandanes tako potrebno, kot še ni bilo nikdar. Naš narod je doživel nedinjenje z brati Hrvati in Srbi. Treba mu je torej vdihniti pojem ujedinjenja, svobode ter lastne države, da se slednji član zave svojega pomena, svojih dolžnosti, a tudi svojih pravic v lastni državi tako, da bo državno vprašanje postalo tudi njegovo vprašanje. Treba mu je poudariti vso nesrečo, bridkost in žalost razkosanja naše svete zemlje in razcepljenosti našega naroda, da bo občutil to rano kakor najbridkejšo na lastnem telesu ni, da bo vsekdar pripravljen zastati

viti vse svoje moči, da reši zadnjega brata iz sužnosti in osvobodi zadnjo ped naše svete zemlje.

Vzvišeni, sveti so torej cilji, do katerih naj vodimo svoj narod. Pripeljali ga bomo do tja, če se bomo vsekdar zavedali: vzvišenosti svoje naloge in se ne bomo strašili dolge, naporene poti.

V kolikor smo si različni med seboj po individualnosti, v toliko bo tudi različna naša pot; če pa si začrtamo smer, da vidimo cili pred seboj, se mu bomo gotovo približali.

Družabne, socialne razmere so se po vojni popolnoma izpremenile. Javno pa tudi zasebno življenje se je docela predrugačilo. Miru še ni. Ideje se bore zoper ideje; tu imperijalistične, tam komunistične, vmes verske in še druge. Vojna se nadaljuje. Deloma še z orožjem, največ pa zavrato uničuje. Ta boj se je s svojim kvantnim vplivom razpasel že v slednji vasi, kjer bega ljudstvo, ščuva drugega proti drugemu ter ga gospodarsko, zlasti pa moralno uničuje. Le močni značaji se vzdržijo in obvarujejo. Treba je torej biti ko kedaj močnih značajev. Te pa daje le vzgoja.

Ne le za vzgojni pouk, ampak tudi za dejansko pomoč moramo poskrbeti v večjih, zlasti industrijskih krajih. Beda, pomanjkanje stanovani, brezposelnost, iskanje zaslužka, delo mater po tovarnah, vse to povzroča, da odrasla potomstvo brez doma, brez vzgoje, naivčekkrat v najgrišnem močvirju življenja. Ni čuda, da v takih socialnih razmerah tudi del našega rodu telesno in duševno propada, da narašča število mladostnih zločincev in da najdejo v njihovem krogu prevratne ideje najhujšega tla.

Ko doraste otrok šoli, stoji v tisto dobo, ki je zani in za njegovo poznejše življenje morda najbolj odločilna. Ali ravno v tej dobi nimajo otroci največkrat nobene prilike za vzgojo in izobrazbo.

Tu se odpre prosvetnemu delavcu široko polje. Poskrbeti je treba, da se ti

mladeniči in mladenke tudi izven šole in družine vzgajajo in izobrazujejo, da se ne izgube v svetu.

Vpeljati jih je treba v društveno življenje. Saj je namen društev, da dopolnjujejo šolo in dom. V društvi mora dobiti naš rod stopnjevanje stanovsko, socialno, gospodarsko, politično in sološno izobrazbo. Tam kjer ljudska šola preneha, morajo društva nastavitvi in nadaljevati, da bo našemu rodu mogoč razvoj in sporedek v današnjem svetu.

V društvi se mora buditi tudi smisel za varčnost, voditi boj zoper alkoholizem, gojiti smisel za lepoto, zdravje in telesno vzgojo. V zvezi s šolo pa morajo društva prirejati kmetijske, obrtno-strokovne in gospodinske tečaje.

Če pa je to potrebno na deželi, je tem bolj potrebno v mestih in industrijskih krajih, kjer je mnogo zlasti obrtnega naraščaja, ki živi največkrat v zelo žalostnih razmerah ter je izpostavljen mnogim nevarnostim, da se pogubi. V takih krajih prevzamejo prosvetno delo poleg društev tudi zavetišča in domovi za varčevanje ter posle, bodisi moške ali ženske.

Široko polje torej in ne majhno in ne lahko obdelovanje! Toda komur je res mar mladine in bodočnosti našega naroda, se ne bo ustrašil ne truda ne žrtve, ampak bo z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo pričel delati. — Tu pa se idealnemu vprašanju pridruži materialno.

Društva, zavetišča in domovi so brez prostorov, knjižnice, čitalnice, odra in telovadnega orodja mrtva. Vse to pa je za vzgojo in izobrazbo nujno potrebno. Treba je najti virov, da se, kar je najpotrebnejše nabavi, oziroma dopolni in ohrani.

Iz tega sledi, da niti posameznik, niti posamezni stan ne zmora vsega. Združiti se moramo tako oni, ki smo po svojih duševnih zmožnostih sposobni, kakor tudi oni, ki smo zmožni gmotno podpirati. Pod takim vodstvom bodo gotovo vsa društva dobro uspevala in bodo v ponos celemu narodu. Vzgojila bodo rod, ki bo zrel za pravo svobodo, ki bo zmo-

žen samostojno misliti, ki bo razumel težnje drugih stanov.

Štrnimo svoje vrste vsi, ki smo zmožni prosvetnega dela, ne glede na stan in razmere, v katerih živimo, pa ne bodo vse one mnoge, lepe besede, ki so bile kedaj izgovorjene ali napisane radi narodno-prosvetnega dela, le besede, ampak bodo tudi meso postale.

Mi pa obljubimo in prisežimo, da ne bomo pri prosvetnem delu nikdar v zadnjih vrstah!

MIROSLAV ZOR:

Še nekaj o nastavitvah.

Ker se že toliko piše in razpravlja o nastavitvah, naj bo tudi meni dovoljeno par besed.

Ne bom se ponašal z dolgoletnimi izkušnjami, ker jih nimam, pač pa bom povedal mnenje mlajšega učitelja, ki ima malo, a najsilabših izkušenj.

Ni še dolgo odkar so maturirali gojenci na učiteljskih in sedaj iščejo službo, katero morajo nastopiti koncem poletja. Glede nastavitve teh hočem tukaj spregovoriti.

Kakor znano se nahajajo širom domovine najrazličnejše osnovne šole. O nekaterih se trdi, da so dobre, druge so zopet slabe in sodi se po uspehih šolarjev posredno in seveda neposredno tudi po zmožnostih učiteljstva, kajti pregovor pravi: kakoršen učitelj, tak učenec. Pouk na taki šoli pa je mnogo odvisen od voditeljeve osebnosti: od njegovega delovanja in znanja. Če nadučitelj vestno opravlja svojo službo, če stori več, kar je po paragrafi dolžan storiti, potem je tudi učiteljstvo moralno prisiljeno intenzivno delati in vestno opravljati svojo službo. Kako drugače je, če je slab voditelj, ki ne pazi in se ne zanima za delo učiteljstva na svoji šoli. Učiteljstvo bo tedaj le slabo izvrševalo svoje dolžnosti, delalo bo po svoji glavi in pameti in večji del bo njih delo končano, ko zapuste učil-

LISTEK

VILKO MAZI:

Koncertna turneja ljubljanskega učiteljskega pevskega zbora.

(2)

Mursko Soboto smo bili postavili v srce našega programa. Zaradi nje se je docela obrnil naš prvotni načrt, zakaj začeti smo nameravali v Ptuj in nehati v Radgoni. V nedeljo, 10. julija je imel »Sokol« v Murski Soboti svoj dan. V obsežnem in idiličnem parku grofa Szaparyja je bilo pripravljeno lepo telovadišče, ki je privabilo stotine ljudi iz Prekmurja, pa tudi sosedov iz prijazne Prlekije. Po mestu so poleg naših plakatov oznanjali še posebni telegrami naš prihod in naš stop. V načrtu je bilo, da bo naš zbor sodeloval s Sokolom in izpolnil odmore med telovadbo z narodnimi in ponarednimi pesmimi. Tako je bila menda želja merodajnih faktorjev v Murski Soboti in mi smo se radevolje odzvali tej želji. Žrtvovali smo našo materialno stran na korist moralnem učinku: narodni probudi. Saj se je že mnogo govorilo in pisalo o prekmurski edini. Mnogo se je že

storilo, da bi se odprlo temu ljudstvu oči, ki so se bile že skoro docela aklimatizirale temi stoletnega suženstva. V kolikor ni učinkoval strun madžarizacije, je pomagala še židovska usiljivost. Morda bi ne bilo treba več niti par desetletij, ko bi mogel »Magyar orszag« z zadovoljstvom oznaniti urbi et orbi, da mu je v Prekmurju dozorela pšenica nasilstva in da je beseda o slovenstvu onkraj Mure le navna bajka. Toda madžarska oholost je obračala, jugoslovenska svoboda pa je ohrnila in prekrizala račun, ki je bil že podčrtan. Luč našega odrešenja je posijala tudi na plodno ravan Prekmurja in ugasiťi ne sme nikoli več. Zda velja očistiti ta Avgijev hlev s smotrenim in podrobnim narodnim delom. In med tako delo sodi ne v poslednji vrsti tudi naša slovenska pesem, katere lepoto je razkril prekmurjskim rojakom pevski zbor ljubljanskega učiteljstva pod vodstvom: neutrudnega Juvanca. Sleherno pesem je nagradil navdušen aplavz hvaležnega občinstva, ki je menda prvič uživalo na svobodnih prekmurjskih tleh dovršeno krasoto naše domače popevke.

Da zbor ni žel tistega uspeha, kakor bi ga bil lahko, je bila temu kriva njegova koordinirana uloga, največ pa nedolentna brezbržnost gotovih faktorjev, ki so verno sekundirali gospodu glavaru

in se niso brigali za nas niti ob sprejemu, niti da bi nam odkazali prostor in dotočili nastop na veseljem prostoru in prav tako tudi ob našem odhodu ni bilo živega vruga, da bi znil kako besedo v slovo. Te trpke besede ne gredo seveda na račun sokolskih delavcev v Murski Soboti. Oni so imeli mnogo posla in jim je pri najboljši volji nedostajalo časa, da bi se mogli brigati še za nas. Svojo težko nalogo so dovršili častno in uspešno in s tem pripomogli v izdatni meri k probudi narodne zavednosti. Brezdvomno pa bi bil ta uspeh še večji, če bi bili drugi faktorji izkoristili ugodno priliko in zvezali lero s prijetnim, dobro s koristnim ter pomagali odpreti pot v dušo neobgljenega naroda ne samo z vidom, ampak tudi s sluhom, ne samo s harmoničnimi gibi sokolskih mišic, ampak tudi z ubrano slovensko pesmijo. Kogar zadene greh, da se ni izvršilo tako, kakor bi bilo potrebno in mogoče, mu ostani ta greh na večno neodpušljiv!

Težko mi je, da pišem o naših urah v Murski Soboti besede, ki si jih nisem želel. Bila je to megla, ki je hotela zakriti vedro nebo našega razpoloženja. Ali da se ni tako zgodilo, se imamo zahvaliti svoji veri, da smo dosegli, kar smo sami mogli in da se odvijala naša pot v kraje, ki nas že težko pričakujejo.

V pondeljek po zajtrku smo si ogledali bogato notranjost gradu starega grofovskega rodu Szaparyjev. Zanimale so nas predvsem okusno nagačene živali, grofovske lovške trojeje iz tropičnih krajev, zlasti ogromen slon. Ugajala nam je tudi obsežna knjižnica, ki reprezentira gotovo milijone, pa leži tam žalibog mrtva in se potpežljivo odeva s prahom negibnega sekvestra. Prehodili smo v gradu tudi vrsto dvoran, opremljenih z najdragocenejšim pohištvom in deloma z rafinirano luksurijoznostjo. Koliko trdih slovenskih žuljev je zneslo te zaklade v tuj užitek! Da bi ne bilo tako nikoli več!

Ko smo se vrnili iz gradu, nas je pričakovalo pred hotelom »Krona« petero okrašenih vozov-levstencev, ki so nam jih poslali vrli narodnjaki s Križovcev na Murskem polju, stari, dobrodušni Štibler, Kosi, Vrabel, Skuhala in Kržanič.

Tako smo zapustili Mursko Soboto z edinim lepim spominom na naša tovariša Preiningerja, ki nam je preskrbel stanovanje in Engelsbergerja, ki nam je šel drugače na roko, kolikor si je mogel pač odtrgati časa kot Sokol.

Pristopite k
„Jugoslovanski Matici!“